

מקורות לעיון במס' בבא בתרא: פרק יש נוחלין

דף ב

אלול תשס"ט

מ. זילברמן

(קט.) גדר זרע האב לענין יבום ונחלה. בשו"ת נודע ביהודה (קמא אה"ע סי' סט) הביא קושיא ששמע בילדותו דאיך אשה מתייבמת לאחר ג' חדשים (צ' יום) ממיתת הבעל, הרי דילמא לא נקלט הזרע עד ג' ימים ממיתת הבעל ועדיין לא הוכר עוברת לאחר ג' חדשים ממיתת הבעל, והרי היא ספק מעוברת ואיך שרינן לה לפגוע בספק אשת אה. והיינו צריכים להצריך הבחנת צ"ג יום. ולזה תירץ הנודב"י דאם בשעת מיתת הבעל אשתו לא היתה מעוברת, ורק נקלט זרעו ונתעברה ממנו לאחר מותו, עדיין קרינן בה ובן אין לו לענין חיוב יבום ואשתו היא בת יבום, אף דהבן שיולד מזרעו חשיב כבנו לכל דבר אחר כגון לירושה.

והקשה עליו הקרן אורה (יבמות פז:) דהיכן מצינו יבום שלא במקום נחלה, דלא יתכן שבן שנולד מזרע אב שנקלט לאחר מיתת האב יחשב כבנו לענין ירושה אבל לא לענין יבום. אלא אף בן הנולד בכה"ג חשיב כבנו לא רק לענין ירושה אלא אף לפטור אמו מיבום, דזה בכלל דרכיה דרכי נועם (וכדברי הגמ' שם), ולא גזרו הבחנת צ"ג יום כי לא חיישינן למיעוט כזה שנתעברה ביום מיתת בעלה ונקלט הזרע לאחר ג' ימים. והא דדין יבום שוה לדין ירושה מבורר בסוגיין, דאיתא כיון דלענין יבום בן ובת כי הדדי נינהו לענין נחלה בין ובת נמי כי הדדי נינהו, ע"כ.

ויוצא שגם הנודב"י וגם הקרן אורה סברי דבן הנולד מזרע האב שנקלט רק לאחר מיתת האב חשיב כבנו לענין נחלה. וראה במאמרו של הרב שאול ישראלי (נדפס בשו"ת במראה הבזק היו"ל ע"י כולל ארץ חמדה ח"ה החל מעמ' 206) שכתב שמ"מ יש לחלק בין זרע האב שנמצא במעי האם בשעת מיתת האב ועומד להקלט – דבכה"ג חשיב כבנו לענין נחלה ואפשר אף לענין יבום – לבין זרע מוקפא של האב שיכנס למעי האם לאחר מיתת האב ע"י הזרעה מלאכותי – דבזה אפשר שהקרן אורה יודה דלא חשיב כבנו לא לענין יבום ולא לענין נחלה. דאין זה משום דרכיה דרכי נועם ליצור מצב שבה אשה תתעבר זמן מה לאחר מיתת בעלה מזרע מוקפא שלו ויפקע למפרע זיקת יבום כך שאם כבר נישאה ליבם הבנים יהיו ממזרים והאשה תצא מן היבם. ואם כן כיון דכי הדדי נינהו אם אינו בנו לענין יבום אינו בנו לענין ירושה.

אך במאמרו של הגרשז"א (נועם חוברת א עמ' קנה) בענין הזרעה מלאכותית כתב דנראה דבמי שהוציא את זרעו לתוך כלי ומת בלא בנים לפני שהכניסו את הזרע לתוך רחם האשה ונתעברה ממנו והולידה ולד של קיימא ד"כיון דבשעה שמת בעלה עדיין מחוסר מעשה של הכנסת הזרע לגופה מיד כבר חל עליה חובת יבום," אבל חשיב כבנו לענין ירושה "מפני שדין ירושה לא תלוי דווקא בעת מיתה ויכול שפיר לחול עליו שם יורש גם זמן רב לאחר מיתת המוריש". ונראה שזה כדברי הנודב"י.

עיקר תוס' ריש פרק יש נוהלין

(ק"ט:) הכל	(ק"ח.) ואחין מן האב
(ק"כ:) דתנן	(ק"ח:) יכול קמא, יכול בתרא עד וא"ת אחי אביו
(קכ"א.) יום שכלו	ומוא"ת ואחין עד הסוף
(קכ"א:) שבעה	(ק"י:) האיש
(קכ"ב.) העולם, לא סלקא	(ק"א.) קל וחומר
(קכ"ג:) היתה, הכא	(ק"ג.) הכל
(קכ"ד.) הכל	(ק"ג.) מקיש, אורעה
(קכ"ד:) אין הבכור, גבו	(ק"ד.) הכל
(קכ"ה:) אמר רב פפא	(ק"ד:) מה אשה, אף מטה
(קכ"ו.) ובמלוה, אבל	(ק"טו:) מלמד
(קכ"ו:) הכל	(ק"טז.) הכל
(קכ"ז:) הכל	(ק"טז:) ושהיה
(קכ"ח.) הכל	(ק"יז.) ומחזירין
(קכ"ח:) נשבע	(ק"יז:) הכל
(קכ"ט:) הכל	(ק"יח:) ולמ"ד קמא
	(ק"יט.) ובזכות, מתיב, שנאמר